

ABSTRACT

Nataliia Obushenko, Volodymyr Kyian. Main stages of the historical development of the labor legislation system of Ukraine. The article reveals that the labor legislation of Ukraine developed rather unstable, which was connected with which state our country was part of at a certain historical stage. The article highlights that the Labor legislation of modern Ukraine is characterized by certain instability and contradictions in the field of economic feasibility of production, the interests of employers with their desire to have the maximum result at minimum costs, with the social needs of workers and their desire to have the necessary legal guarantees. The article examines that the current socio-economic and political conditions that have developed in our country, as well as the emergence of new professions and increased labor mobility of citizens, require the legislator to find new means to regulate labor and related legal relations. One of these means is the systematization of labor legislation, because today Ukraine is almost the only post-communist country that uses the Code of Labor Laws, adopted back in 1971.

Despite the fact that a number of amendments and additions have been made to this normative legal act over the course of fifty years, it still has a considerable number of gaps, because most of its norms are outdated and do not correspond to existing realities. The article analyzes that the historical and legal studies of legal scholars, which relate to the causes of the origin, essence and purpose of the legislative regulation of social relations in the sphere of hired labor, as well as the trends of its development during an almost century-long period, became the scientific basis for a fundamental conclusion about the independence of the field of labor law in the national legal system. The article states that the new stage of development of labor legislation of Ukraine begins in 1991, when our country was recognized as an independent state. Since then, more than 100 changes have been made to the Labor Code, which were due to the transition of Ukraine to a market economy, which required the dominance of contractual regulation of social relations in the sphere of hired labor. The article highlights the main stages of the historical development of the labor legislation system of Ukraine. The article highlights that the labor legislation of Ukraine developed rather unstable, which was connected with which state our country was part of at a certain historical stage. The labor legislation of modern Ukraine is characterized by certain instability and contradictions in the field of economic feasibility of production, the interests of employers with their desire to have the maximum result at minimum costs, with the social needs of workers and their desire to have the necessary legal guarantees.

Keywords: socio-economic and political conditions, regulation of labor and related legal relations, systematization of labor legislation, normative legal act, improvement of labor legislation, historical and legal phenomena, prerequisites for the formation of labor law, regulation of labor relations, regulation of labor the activities of workers, the Labor Code of Ukraine, the socio-economic stability of the state, the social needs of workers.

УДК 342.25:347.512(477)

DOI: 10.31733/2078-3566-2023-2-76-82

Дмитро СЕЛІХОВ®

доктор юридичних наук, доцент
(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ, м. Дніпро, Україна)

**ПРИНЦИП ПІДЗВІТНОСТІ ТА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ
ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ
ТА ЇХ ПОСАДОВИХ ОСІБ: ЗМІСТОВНЕ НАПОВНЕННЯ
В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ**

У статті розкривається сутність підзвітності та відповідальності органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб із точки зору концептуальних підходів до його розуміння, стану розвитку і впровадження стандартів доброго урядування (good governance). Важливе значення для створення моделі національної локальної демократії у вигляді місцевого самоврядування відіграють уявлення вітчизняних і зарубіжних дослідників стосовно підзвітності як необхідної чесноти і підзвітності як механізму, процесу, що потребує спостереження оптимальної моделі та оцінювання; звернення до процедурного розуміння підзвітності, її різних форм (варіантів) і, зрештою, виокремлення вертикальних відносин підзвітності, що визнаються обов'язковими і такими, що передбачають безпосередні санкції; встановлення відмінностей і подібності понять

© Д. Селіхов, 2023

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-2180-1010>

dmitriy.selihov1969@gmail.com

підзвітності та відповідальності. Такі теоретичні уявлення позначаються на визначенні змісту і сутності принципу підзвітності та відповідальності перед територіальними громадами їх органів і посадових осіб, його закріпленні Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 й дотриманні в ході зміцнення місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні.

Ключові слова: *добре урядування (good governance), органи місцевого самоврядування, територіальна громада, принцип підзвітності та відповідальності, децентралізація влади, контроль, нагляд.*

Постановка проблеми. Забезпечення органами місцевого самоврядування високих соціальних стандартів життя громадян, сприяння реалізації ними прав, свобод і законних інтересів є неодмінною якістю і характерною особливістю громадянського суспільства. Дотримання органами місцевого самоврядування та їх посадовими особами принципу підзвітності та відповідальності в умовах децентралізації влади позначається на запобіганні суттєвому обмеженню й порушенню прав і законних інтересів територіальних громад. У результаті децентралізації, передбаченої Європейською хартією місцевого самоврядування, в якій узагальнюються та визначаються загальноєвропейські принципи здійснення демократії на місцевому і регіональному рівні та зобов'язання сторін застосовувати основні правила, що гарантують політичну, адміністративну та фінансову незалежність органів місцевого самоврядування [1], спрямованість на ефективність реорганізації публічної влади, послаблення останньої в ході перерозподілу владних повноважень позначається на встановленні самостійності органів місцевого самоврядування, їхній самодостатності та можливості вирішувати питання й захищати інтереси місцевого значення як прерогативи найнижчого рівня управління на місцях [2, с. 50].

Важливе значення при цьому має належне обґрунтування принципів місцевого самоврядування, без яких неможливе формулювання пріоритетів і напрямів реформи місцевого самоврядування, звернення до спроб адаптації системи місцевого самоврядування в Україні до європейських стандартів і, відповідно, покращення рівня життя населення.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. У працях таких вітчизняних та іноземних дослідників, як М. Баймуратов, Ю. Голик, М. Бовенс, М. Канавець, І. Ковбас, В. Колпаков, Б. Кофман, П. Крайній, П. Любченко, Я. Вернер та ін., публікаціях політиків, представників громадянського суспільства вирішуються питання визначення та законодавчого закріплення європейських стандартів у діяльності органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб, прийняття оновленого законодавства про місцеве самоврядування задля його належного реформування, організації ефективного контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування, розвитку інститутів громадянського суспільства [3-4]; чіткого розмежування нормативної концепції підзвітності та більш вузького описового її значення як інституційного механізму. Проте не втрачають актуальності й теоретико-правові підходи, котрі сприяли б пошуку надійного механізму реалізації органами місцевого самоврядування та їх посадовими особами принципів місцевого самоврядування, перспектив його законодавчого закріплення та подальшого використання на практиці.

Мета статті – розкрити зміст принципу підзвітності та відповідальності органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб із точки зору концептуальних підходів до його розуміння, стану розвитку і впровадження стандартів доброго урядування (good governance) в умовах децентралізації влади в Україні.

Виклад основного матеріалу. У загальному розумінні підзвітність є особливою специфічною сферою відносин між наділеними владою особами і тими особами, хто таку владу їм надав, у яких від останніх залежить залучення перших до запровадження певного набору стандартів, оцінювання, а також наскільки повно вони виконують свої обов'язки у світлі цих стандартів, накладення санкцій, якщо буде встановлено їх невиконання.

У дослідженнях нідерландського політолога, професора з державного управління М. Бовенса і так званої «Утрехтської школи» підзвітності наголошується на двох основних концепціях підзвітності: підзвітності як необхідної чесноти і підзвітності як механізму, процесу, що потребує спостереження та оцінювання. У першому випадку підзвітність використовується переважно як нормативна концепція, як набір стандартів; розглядається як позитивна якість організацій чи посадових осіб. У другому випадку підзвітність використовується у більш вузькому, описовому значенні. Вона розглядається

як інституційний зв'язок або домовленість, у якій учасник може бути притягнутий до відповідальності [5, с. 946]. У працях старшого професора політології, адміністрування й організування факультету економічних і соціальних наук Потсдамського університету, доктора Я. Вернера стверджується, що публічність, як і споріднене поняття «прозорість», є «чарівною концепцією» й невіддільною частиною актуального та повсюдного дискурсу доброго урядування (good governance), а також значущим елементом будь-яких дебатів про реформування публічного сектора. В обґрунтуванні думки про те, що важливість підзвітності можна зрозуміти лише в її ключовому взаємозв'язку із сучасними концепціями ефективності й легітимності, вчений звертається до процедурного розуміння підзвітності, її різних форм (варіантів) і, зрештою, виокремлює вертикальну, діагональну та горизонтальну форму або природу зобов'язання, тобто напрям функціонування підзвітності. Вертикальні відносини підзвітності при цьому визнаються обов'язковими, такими, що передбачають безпосередні санкції [6]. У такий спосіб формується конкретний зміст підзвітності, котрим об'єднується звітність, зобов'язання і санкції [6]. У підготовлених на основі матеріалів Центру експертизи реформ місцевого самоврядування Ради Європи в межах програми Ради Європи «Децентралізація і територіальна консолідація в Україні» практичних посібників підзвітність, що перебуває серед узагальнених Радою Європи та рекомендованих до впровадження Комітетом міністрів Ради Європи 12 принципів доброго демократичного врядування, передбачає наявність перевірених практикою механізмів, що дозволяють в умовах реалій ХХІ сторіччя за допомогою залучення до прийняття та реалізації рішень і політик усіх заінтересованих сторін уникати великої кількості ризиків і досягати у найбільш прийнятні терміни та за найбільш прийнятний бюджет планованих результатів, забезпечуючи тим самим оптимальну для всіх сторін якість публічного управління, динамічний розвиток та позитивні зміни у суспільстві [2, с. 4, 7–8]. Особливої актуальності набуває підзвітність як принцип доброго демократичного врядування на місцевому рівні, насамперед у контексті стимулювання депутатів місцевих рад та публічних службовців брати відповідальність та бути відповідальними за свою діяльність [2, с. 11], а також як складова відповідної політики на місцевому рівні [7]. У межах континентальної системи місцевого самоврядування в Європі підзвітність членам територіальної громади корелюється із залученням громадськості до обговорення і знаходить свій вияв у тих процедурах, у яких члени територіальної громади залучаються до процесу прийняття рішень на всіх стадіях із подальшим відкритим процесом реалізації таких рішень і контролем із боку громадськості у порядку, визначеному законодавством [8, с. 11].

Під відповідальністю розуміються суспільні відносини, що стосуються забезпечення інтересів і свобод взаємопов'язаних сторін, гарантуються суспільством і державою і формуються на основі послідовної взаємодії трьох складників: а) усвідомлення обов'язку; б) оцінка поведінки; в) застосування санкцій [9, с. 522; 10, с. 358–359]. Таке розуміння відповідальності значною мірою збігається з поняттям підзвітності.

Вважається, що фундаментальні принципи демократії, як-от закріплення та гарантованість прав і свобод людини, політична багатоманітність (плюралізм), поділ влади, гласність, залучення населення до вирішення питань державного значення, слугують запорукою успішного застосування багатьох інших принципів, зокрема, підзвітності і підконтрольності посадових осіб та управлінських органів перед представницькими органами і населенням [11, с. 501; 12, с. 86–87].

Визнанням та відданістю ідеї створення власної моделі локальної демократії у вигляді місцевого самоврядування як конституційно-правового інституту і найважливішої іманентної ідентифікаційної ознаки демократичної правової державності [13, с. 37] зумовлюється і значною мірою пояснюється закріплення принципів місцевого самоврядування в національному законодавстві України, в тому числі принципу підзвітності та відповідальності перед територіальними громадами їх органів і посадових осіб. Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» передбачається здійснення місцевого самоврядування в Україні на таких принципах: народовладдя; законності; гласності; колегіальності; поєднання місцевих і державних інтересів; виборності; правової, організаційної та матеріально-фінансової самостійності в межах повноважень, визначених цим та іншими законами; підзвітності та відповідальності перед територіальними громадами їх органів і посадових осіб; державної підтримки та гарантії місцевого самоврядування; судового захисту прав місцевого самоврядування [14]. На той

момент, коли здійснюються перші кроки щодо децентралізації, цим законом встановлюється, що органи та посадові особи місцевого самоврядування є підзвітними, підконтрольними і відповідальними перед територіальними громадами. Вони періодично, але не менш як два рази на рік, інформують населення про виконання програм соціально-економічного та культурного розвитку, місцевого бюджету, з інших питань місцевого значення, звітують перед територіальними громадами про свою діяльність щодо самоврядування (ст. 75) [14]. Ним встановлюється, що сільський, селищний, міський голова є підзвітним, підконтрольним і відповідальним перед територіальною громадою, відповідальним – перед відповідною радою, а з питань здійснення виконавчими органами ради повноважень органів виконавчої влади – органам виконавчої влади (ч. 6 ст. 42), а також те, що виконавчі органи місцевих рад є підконтрольними і підзвітними відповідним радам, а з питань здійснення делегованих їм повноважень органів виконавчої влади – також підконтрольними відповідним органам виконавчої влади (ст. 11) [14].

Ратифікація Угоди про асоціацію з Європейським Союзом знайшла своє відображення в низці політико-правових документів України та вкотре підтвердила її наміри модернізувати систему публічного управління.

У Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, схваленій розпорядженням Кабінету Міністрів України № 333-р від 01.04.2014, були передбачені засади, на яких має відбуватися децентралізація влади, покликана забезпечувати органам місцевого самоврядування широкі організаційні, функціональні, матеріальні ресурси [15], і побудова відповідної системи місцевого самоврядування. У документі говориться, що реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади повинно здійснюватися з дотриманням принципів: верховенства права; відкритості, прозорості та громадської участі; повсюдності місцевого самоврядування; субсидіарності; доступності публічних послуг; підзвітності та підконтрольності органів і посадових осіб місцевого самоврядування територіальній громаді; підконтрольності органів місцевого самоврядування органам виконавчої влади у питаннях дотримання Конституції та законів України; правової, організаційної та фінансової спроможності місцевого самоврядування; державної підтримки місцевого самоврядування; партнерства між державою та місцевим самоврядуванням; сталого розвитку територій [16]. Відтворення в Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні положень Європейської хартії місцевого самоврядування та інших міжнародних договорів, рекомендацій Ради Європи у сфері місцевої і регіональної демократії відбувалося з урахуванням значущості і дієвості принципу підзвітності та відповідальності органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб перед територіальною громадою.

На Національному форумі «Безпечні та спроможні громади майбутнього» 21 лютого 2022 р. було підведено підсумки та визначено стратегічні пріоритети реформи децентралізації в Україні. За три дні потому розпочалося широкомасштабне вторгнення РФ в Україну, і перед територіальними громадами постали суворі виклики. За спостереженнями Центру внутрішньополітичних досліджень Національного інституту стратегічних досліджень українські громади не тільки проходять власний «краш-тест» в абсолютно жорстких і небезпечних умовах, але й упроваджують на практиці принципи й стандарти основних міжнародних документів у сфері місцевого самоврядування, котрі є особливо важливими під час війни та:

– доводять справедливість ідеї субсидіарності, закріпленої в Європейській хартії місцевого самоврядування;

– підтверджують доцільність розширення поняття місцевого самоврядування в редакції Всесвітньої декларації місцевого самоврядування (Ріо-де-Жанейро, 26 вересня 1985 р.), а саме представлення його як «право й обов'язок місцевих органів влади регулювати і вести державні справи під свою особисту відповідальність і в інтересах місцевого населення»;

– «сміливо й рішуче беруть на себе відповідальність за створення, прямо чи опосередковано, економічного зростання» на місцях відповідно до Європейської хартії міст 1992 р. [17, с. 5].

За таких обставин у нагоді стало збалансоване застосування механізмів підзвітності та відповідальності органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб територіальній громаді.

Висновки. Отже, важливе значення для створення моделі національної локальної

демократії у вигляді місцевого самоврядування відіграють уявлення вітчизняних і зарубіжних дослідників стосовно підзвітності як необхідної чесноти і підзвітності як механізму, процесу, що потребує спостереження оптимальної моделі та оцінювання; звернення до процедурного розуміння підзвітності, її різних форм (варіантів) і, зрештою, виокремлення вертикальних відносин підзвітності, що визнаються обов'язковими і такими, що передбачають безпосередні санкції; встановлення відмінностей і спільних рис понять підзвітності та відповідальності. Такі теоретичні уявлення позначаються на визначенні змісту і сутності принципу підзвітності та відповідальності перед територіальними громадами їх органів і посадових осіб, його закріпленні Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» й дотриманні в ході зміцнення місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні.

В арсеналі стандартів доброго урядування (good governance), стандартів Європейської хартії місцевого самоврядування, що узагальнює та визначає загально визнані в Європі принципи здійснення демократії на місцевому і регіональному рівнях та зобов'язує сторони застосовувати основні правила, котрі гарантують політичну, адміністративну та фінансову незалежність органів місцевого самоврядування, підзвітності відводиться місце та роль принципу доброго демократичного урядування на місцевому рівні, насамперед для забезпечення того, щоб депутати місцевих рад та публічні службовці брали на себе відповідальність та були відповідальними за свою діяльність.

У результаті децентралізації влади в Україні, подолання суворих викликів відсічі окупантам, матеріально-технічного забезпечення територіальної оборони та національного спротиву, організації евакуації та приймання внутрішньо переміщених осіб відбувається розширення та поглиблення змісту принципу підзвітності та відповідальності перед територіальними громадами їх органів і посадових осіб, його реалізація з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

Список використаних джерел

1. Канавець М. В. Сучасні підходи та зарубіжний досвід децентралізації публічної влади на місцевому і регіональному рівнях. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Філософія. Політологія*. 2015. № 1(119). С. 105–110.
2. Бенчмаркінг доброго урядування : практ. посібник ; за заг. ред. А. Гука. Київ : ТОВ «Видавництво «Юстон», 2018. 60 с.
3. Колпаков В. К., Ковбас І. В., Крайній П. І. Європейські принципи місцевого самоврядування та проблеми їх законодавчого закріплення в Україні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія ПРАВО*. 2020. Вип. 60. С. 113–118.
4. Голик Ю. Ю. Реалізація принципу підзвітності та відповідальності органів місцевого самоврядування: компаративний аналіз. *Нове українське право*. 2023. Вип. 1. С. 208–214.
5. Bovens M. Two Concepts of Accountability: Accountability as a Virtue and as a Mechanism. *West European Politics*. 2010. Vol. 33(5). P. 946–967.
6. Вернер Я. Концепція «підзвітності». URL: http://agree-europe.de/images/Expertenbeitraege/Expertenbeitrag_Jann_UKR.pdf.
7. План дій Ради Європи для України на 2023-2026 роки «Стийкість, відновлення та відбудова». URL: <https://rm.coe.int/action-plan-ukraine-2023-2026-ukr/1680aa8282>.
8. Марченко В. Системи місцевого самоврядування в контексті проведення реформи децентралізації влади в Україні. *International Science Journal of Jurisprudence & Philosophy*. 2023. Vol. 2, No. 2. P. 8–17. URL: <https://isg-journal.com/isjpp/article/view/336/171>.
9. Муніципальне право України : підруч. ; ред. В. Ф. Погорілко, О. Ф. Фрицький. Київ : Юрінком Інтер, 2006. 592 с.
10. Любченко П. М. Муніципальне право : підруч. Харків : Право, 2019. 512 с.
11. Цвік М. В., Петришин О. В., Авраменко Л. В. та ін. Загальна теорія держави і права : підруч. для студ. юрид. вищ. навч. закл. ; за ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України М. В. Цвіка, д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України О. В. Петришина. Харків : Право, 2009. 584 с.
12. Тополевський Р. Б., Федіна Н. В. Теорія держави і права : навч. посібник. Львів : ЛьвДУВС, 2020. 268 с.
13. Баймуратов М. О., Кофман Б. Я. «Муніципальна людина»: параметральні ознаки, поняття, роль і значення в формуванні і функціонуванні локальної демократії та демократичної правової державності. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. № 5. С. 37–45.
14. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр/#Text>.
15. Наливайко Л. Р., Чепік-Трегубенко О. С. Децентралізація влади в Україні в умовах розбудови демократичного громадянського суспільства. *Підприємництво, господарство і право*.

2015. № 10. С. 44–47.

16. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні : розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 № 333-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-p#Text>.

17. Потапенко В. Г., Баранник В. О., Бахур Н. В. та ін. Місцеве самоврядування як чинник стійкості тилу : аналіт. доп. ; за ред. В. Г. Потапенка. Київ : НІСД, 2023. 54 с.

Надійшла до редакції 02.06.2023

References

1. Kanavets, M. V. (2015) Suchasni pidkhody ta zarubizhnyi dosvid detsentralizatsii publichnoi vlady na mistsevomu i rehionalnomu rivniakh [Modern approaches and foreign experience of decentralization of public power at the local and regional levels]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Filosofiia. Politolohiia*. № 1(119). pp. 105–110. [in Ukr.].

2. Benchmarking dobroho vriaduvannia [Benchmarking of good governance] : prakt. posibnyk ; za zah. red. A. Huka. Kyiv : TOV «Vydavnytstvo «duston», 2018. 60 p. [in Ukr.].

3. Kolpakov, V. K., Kovbas, I. V., Krainii, P. I. (2020) Yevropeiski pryntsyipy mistsevoho samovriaduvannia ta problemy yikh zakonodavchoho zakriplennia v Ukraini [European principles of local self-government and problems of their legislative consolidation in Ukraine]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii PRAVO*. Vyp. 60. pp. 113–118. [in Ukr.].

4. Holyk, Yu. Yu. (2023) Realizatsiia pryntsyipy pidzvitnosti ta vidpovidnosti orhaniv mistsevoho samovriaduvannia: komparatyvnyi analiz [Implementation of the principle of accountability and responsibility of local self-government bodies: a comparative analysis]. *Nove ukrainske pravo*. Issue 1. pp. 208–214. [in Ukr.].

5. Bovens, M. (2010) Two Concepts of Accountability: Accountability as a Virtue and as a Mechanism. *West European Politics*. Vol. 33(5). P. 946–967.

6. Verner, Ya. Kontsepsiia «pidzvitnosti» [The concept of «accountability»]. URL: http://agree-europe.de/images/Expertenbeitraege/Expertenbeitrag_Jann_UKR.pdf. [in Ukr.].

7. Plan dii Rady Yevropy dlia Ukrainy na 2023-2026 roky «Stiikist, vidnovlennia ta vidbudova» [Action Plan of the Council of Europe for Ukraine for 2023-2026 «Resilience, Recovery and Reconstruction»]. URL: <https://rm.coe.int/action-plan-ukraine-2023-2026-ukr/1680aa8282>. [in Ukr.].

8. Marchenko, V. (2023) Systemy mistsevoho samovriaduvannia v konteksti provedennia reformy detsentralizatsii vlady v Ukraini [Local self-government systems in the context of the reform of power decentralization in Ukraine]. *International Science Journal of Jurisprudence & Philosophy*. Vol. 2, No. 2. pp. 8–17. URL: <https://isg-journal.com/isjpp/article/view/336/171>. [in Ukr.].

9. Munitsypalne pravo Ukrainy [Municipal law of Ukraine] : pidruch. ; red. V. F. Pohorilko, O. F. Frytskyi. Kyiv : Yurinkom Inter, 2006. 592 p. [in Ukr.].

10. Liubchenko, P. M. (2019) Munitsypalne pravo [Municipal law] : pidruch. Kharkiv : Pravo. 512 p. [in Ukr.].

11. Tsvik, M. V., Petryshyn, O. V., Avramenko, L. V. ta in. (2009) Zahalna teoriia derzhavy i prava [General theory of the state and law] : pidruch. dlia stud yuryd. vyshch. navch. zakl. ; za red. d-ra yuryd. nauk, prof., akad. APrN Ukrainy M. V. Tsvika, d-ra yuryd. nauk, prof., akad. APrN Ukrainy O. V. Petryshyna. Kharkiv : Pravo. 584 p. [in Ukr.].

12. Topolevskiy, R. B., Fedina, N. V. (2020) Teoriia derzhavy i prava [Theory of the state and law] : navch. posibnyk. Lviv : LvDUVS. 268 p. [in Ukr.].

13. Baimuratov, M. O., Kofman, B. Ya. (2022) «Munitsypalna liudyna»: parametralni oznaky, poniattia, rol i znachennia v formuvanni i funktsionuvanni lokalnoi demokracji ta demokratychnoi pravovoi derzhavnosti [«Municipal person»: parametric features, concepts, role and significance in the formation and functioning of local democracy and democratic legal statehood]. *Analitychno-porivnialne pravoznavstvo*. № 5. pp. 37–45. [in Ukr.].

14. Pro mistseve samovriaduvannia v Ukraini [About local self-government in Ukraine] : Zakon Ukrainy vid 21.05.1997. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр/#Text>. [in Ukr.].

15. Nalyvaiko, L. R., Chepik-Trehubenko, O. S. (2015) Detsentralizatsiia vlady v Ukraini v umovakh rozbudovy demokratychnoho hromadianskoho suspilstva [Decentralization of power in Ukraine in the context of building a democratic civil society]. *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo*. № 10. pp. 44–47. [in Ukr.].

16. Pro skhvalennia Kontsepsiï reformuvannia mistsevoho samovriaduvannia ta terytorialnoi orhanizatsii vlady v Ukraini [On the approval of the Concept of reforming local self-government and territorial organization of power in Ukraine] : rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 01.04.2014 № 333-r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-p#Text>. [in Ukr.].

17. Potapenko, V. H., Barannyk, V. O., Bakhur, N. V. ta in. (2023) Mistseve samovriaduvannia yak chynnyk stiikosti tylu [Local self-government as a factor in the stability of the rear] : analit. dop. ; za red. V. H. Potapenka. Kyiv : NISD. 54 p. [in Ukr.].

ABSTRACT

Dmytro Selikhov. The principle of accountability and responsibility of local self-

government bodies and their officials: substantive content in conditions of decentralization of power.

The article provides the essence of accountability and responsibility of local self-government bodies and their officials in terms of conceptual approaches to its understanding and the state of development and implementation of good governance standards. The ideas of domestic and foreign researchers about accountability as a necessary virtue and accountability as a mechanism, a process that requires observation of the optimal model and evaluation; appeal to the procedural understanding of accountability, its various forums (options) and, ultimately, the allocation of vertical accountability relations that are recognized as mandatory and those that provide for direct sanctions; establishment of the differences and similarities of the concepts of accountability and responsibility play an important role in creating a model of national local democracy in the form of local self-government. Such theoretical concepts affect the definition of the content and essence of the principle of accountability and responsibility of their bodies and officials to territorial communities, its consolidation by the Law of Ukraine «On Local Self-Government in Ukraine» of May 21, 1997, and its observance in the course of reforming local self-government and territorial organization of power in Ukraine.

It is emphasized that in the arsenal of good governance standards, the standards of the European Charter of Local Self-Government, which summarizes and defines the principles of democracy at the local and regional level generally recognized in Europe and obliges the parties to apply the basic rules which guarantee the political, administrative and financial independence of local self-government bodies, accountability has a place and role of the principle of good democratic governance at the local level, first of all, to ensure that deputies of local councils and public officials take responsibility and are responsible for their activities.

As a result of the decentralization of power in Ukraine and adaptation to military conditions, the principle of accountability and responsibility of their bodies and officials to territorial communities is expanding and deepening, and its effective implementation is taking place in various forms and means of communication and feedback to territorial communities.

Keywords: *good governance, local governments, territorial community, the principle of accountability and responsibility, decentralization of power, control, supervision.*

УДК 316.77

DOI: 10.31733/2078-3566-2023-2-82-89

Наталія КОМИХ[©]

кандидат соціологічних наук, доцент
(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ, м. Дніпро, Україна)

**БЛОГОСФЕРА ЯК АКТОР КОМУНІКАТИВНОГО ПОЛЯ
ВІЙНИ: ФЕНОМЕН РОЗМИТОЇ ЕСПЕРТНОСТІ**

Розглянуто концептуальні засади та особливості розвитку блогосфери в умовах повномасштабного вторгнення загарбника на територію української держави. Зокрема, акцентовано увагу на проблемі розмивання експертного знання у структурі блогерського контенту та феномена дезінформації як латентної функції, що реалізується блогерським середовищем та сприяє неадекватному формуванню громадської думки споживачів контенту. Як теоретико-методологічне підґрунтя дослідження блогосфери застосовано комплексний соціально-конструктивістський підхід. У межах зазначеного підходу розглянуто різновиди блогів, структуру блогів, явні та латентні функції блогосфери. Проблема дезінформації та розмивання експертного знання проілюстрована результатами опитувань громадської думки.

Ключові слова: *блог, блогосфери, цифрове суспільство, розмита експертність, експерт, дезінформація.*

Постановка проблеми. Сучасна епоха характеризується наявністю глобального інформаційного суспільства, зміст якого становить експонентний розвиток інформаційних технологій і глобалізація інформаційних процесів. Одним із головних проявів цих процесів є стрімкий розвиток глобальної мережі Інтернет, віртуалізація

© Н. Комих, 2023

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-8585-320X>

komnata76.nk@gmail.com